

Uloga simpozija u javnom životu

Gozba uključuje obilje u zajedničkom blagovanju. Čovjek nije biće koje se samo hrani. Kao što je po svojoj razumnosti, kako mu i definicija kaže, različit od životinje, tako mu je i blagovanje različito od pukog hranjenja. Hrana, međutim, uopće nije nevažna. Ako je nema dovoljno ili ako nije kvalitetna, čovjek pati, pa i posve strada. Drugim riječima, najprije se treba osigurati takozvani goli, ali dostojanstven život, a onda pomno istraživati duboke tajne sve do tajne svih tajni. Da bi čovjek, dakle, uopće mogao živjeti, potrebno se je prikladnim sredstvima brinuti za odgovarajuću hranu. Životinje to čine instinktivno, a čovjek upravo onim čime se od njih razlikuje — razumom.

Međutim, ni razum nije dan kao gotovo oruđe za uporabu. On se tek primjenom i refleksijom o sebi samom razvija i aktualizira. Jedino tako postiže svoju svrhu.

Ipak, kao što se za hranu čovjek lakše brine u dobro organiziranoj zajednici, isto se tako jedino u njoj uopće može probuditi na intelektualni i duhovni život. Čovjeka nije dovoljno tjelesno roditi, nego ga valja i prihvatiti, odgajati ga. To ne znači dresirati ga, nego mu izazivati uviđanje i ostvarenje mogućnosti. Valja mu buditi apetit za intelektualnom i cjelovitom duhovnom hranom. Puki se pak intelekt pokazao kao veoma opasna stvar. Tako otuđenog neki su ga nazivali veoma pogrđnim imenom. Dovoljno je spomenuti da i prijatelji i neprijatelji upotrebljavaju razum: jedni da pomognu a drugi da naškode. Je li ovdje mjesto spomenuti i zazvati u pomoć paskalovsko srce? Ni tu se ne smije pretjerati: krivo shvatiti velikog Pascala te pobjeći u oblak osjećaja u kojima se više ništa ne razlikuje.

Kao što se na pravoj gozbi ne nudi otrovana i škodljiva hrana nego najbolje što slavljениk ili domaćin ima, tako se i na gozbi duha, na simpoziju, nudi ono najbolje što domaćin i uzvanici imaju. Sebično je blagovanje slično hranjenju. Što je ono bogatije, tim je više otuđeno. Isto tako bi čovjek velika znanja, koje bi samo za sebe čuvao, bio veliki siromah. I za njega vrijedi afrička poslovice koja kaže da je svaki onaj koji ruča sam, već samim time siromah. Naravno, ne onaj iz Govora na gori.

Zapravo znamo da bez pomoći drugih čovjek ne može steći ni veliko bogatstvo a ni veliko znanje. Tko to ne prizna, s drugima ne želi ništa ni dijeliti. Takav je čovjek kao jazbina grabežljive zvijeri prema kojoj vode različiti tra-

govi, ali iz nje samo jedan. Takav čovjek, premda ima mnogo, nije bogat; on, možda, puno jede ali ne zna blagovati.

Kao što ne smijemo mučiti svoj duh sužujući mu obzor na materijalne stvari, tjelesne užitke i udovoljavanje svojim pohotama, isto tako je opasno ne priznati da je čovjek, iako samo malo manji od anđela, ipak životinja, pa makar i razumna. Zato moramo računati sa sveukupnim uvjetima svoga opstanka, a ne samo s nekima. Stoga i dobar intelektualni simpozij pretpostavlja da na njemu sudjeluju ljudi duha, slobodni priznati i prihvatiti ono što im omogućuje slobodovanje u slobodi. Oslobođena sloboda tek je onda slobodna kad je realna, a ne pretvorena u neki zamišljaj. Neki, u ime slobode, zapravo u ime samovolje, muče ljude više nego li oni što im neprestano nude jednoličnu hranu. Takva se hrana, bila ona i obilna, nikako ne može nazvati gozбом. Na gozbi se ne trpe nedostaci ni jednostranost.

Budući da je čovjek po svome govoru (logosu) okrenut prema drugima, nije mu dovoljan samo razgovor duše sa samom sobom. Ako je čovjek biće koje iz sebe govori i kroz kojeg bitak govori, onda prave gozbe i nema ukoliko se ona ne dogodi u dijalogu. Ako se ne zbudu govori i razgovor, čovjek nužno ostaje siromah koji ruča sam.

Kao što se hrana priprema dugo dok ne dođe na stol, ponuđena prijateljima, čovjek mora sam dugo učiti, istraživati i misliti dok ne imadne nešto ponuditi, recimo, na znanstvenom simpoziju da to prijatelji probaju i utvrde može li se to zvati hranom ili je sasvim neprobavljivo, pa čak i otrovno.

Glasoviti Platonov *Symposion*, a i onaj Ksenofanov dali su do znanja da se cjelovitost ne shvaća uvijek na isti način. Hoće li se na simpoziju blagovati uz svirače i plesačice ili će se pak, uz vino, voditi razgovori polazeći od zemaljskih osjetnina te se tako uspinjati do istinske zbilje? Izričito Platon kaže da Sokrata vino nije nadvladalo, nego da je i ujutro bio sasvim spreman za rasprave. Nema gozbe ako duh ne pobijedi.

Negativno rečeno, gozba je obilje koje ne ubija. Pozitivno pak ona omogućuje ljudima oslobođenima tjelesne oskudice da se vinu do najviših visina svojih mogućnosti i to u razgovornoj istinoljubivosti dobrohotno držeći ljestve jedni drugima.

U takvom bi simpozijском raspoloženju valjao rješavati goruće probleme i u Crkvi i u državi. Zabluda naše današnje javne scene je upravo u tome što gorljivije tražimo loše strane suparnika negoli se trudimo oko zajedničkog rješavanje problema. Više se traži i nudi škodljiva hrana negoli istinska gozba.

U ovom broju našega časopisa naći ćete, među ostalim aktualnim temama, i tri članka koji su bili govorno i razgovorno ponuđeni na jednoj znanstvenoj gozbi o misli poznatog i priznatog njemačkog filozofa kršćanske provenijencije Dietricha von Hildebranda, koju je prošle godine upriličio Filozofski fakultet Družbe Isusove u Zagrebu. Tako će i čitatelji biti obogaćeni onim čemu nisu mogli nazočiti.

Nikola STANKOVIĆ